

אכן י"ל דלאותם הסוברים בזמנו שהיה חלל היה אה"נ דפרה אדומה שלו היתה פסולה, אלא שהרי בגמ' אי' ויבוקש הדבר ולא נמצא והיינו שלא נמצא עדות שאמו נשבת וא"כ אינו חלל, ושפיר מהני מעשה פרה אדומה שלו ולכך נמנה זאת במנין פרות אדומות במס' פרה. וע"ע צה"ל קדושין סי' ס"ו.

קו' איך העידו על ינאי המלך

הנה יל"ע להסוברים שינאי המלך היה יוחנן כ"ג ששימש שמונים שנה בכהונה גדולה ובסוף אחר מעשה זה נעשה צדוקי ונמצא שהיה באותו זמן בן יותר מתשעים שנה והעדים שהעידו שאמו נשבת היו בודאי יותר מבני מאה שנה, והעידו על מעשה שהיה לפני שנולד וא"כ העידו על מעשה שהיה לפני צ"ד שנים והרי בכתובות דף כ' ע"ב אמר רב חסדא ש"מ מרבי מאיר הא סהדותא עד שתין שנין מידכר טפי לא מידכר, וא"כ איך היו נאמנים להעיד עדות שאמו נשבת. ואולי העידו קודם לכן ועתה באו עדים ואמרו ראינו עדות שנחקרה בב"ד על כך ויל"ע.

לקוח בחטאת

בבכורות נ"ה ב' אי' גבי לקוח דפטור ממעשר בהמה, מנא הני מילי, אמר רב כהנא דאמר קרא בכור בניך תתן לי כן תעשה לשורך לצאנך, (נ"ו א') מה בניך אין בלקוח ובמתנה, אף צאנך ובקרך אינו בלקוח ובמתנה. והאי בבכור כתיב, אמר קרא כן תעשה, אם אינו ענין לבכור דלא איתיה בעשייה, דברחם קדוש, תנהו ענין למעשר בהמה, ואימא תנהו ענין לחטאת ולאשם, דומיא דבנך מה בנך שאינו בא על חטא, אף צאנך ושורך שאינו בא על חטא.

ויל"ע מאי קס"ד שחטאת א"א בלקוח והרי כתיב גבי פרת חטאת ויקחו אליך פרה אדומה, ומשמע שפרה אדומה היא בלקוח, והרי בחולין דף י"א אי' שפרה אדומה חטאת קרייה רחמנא וע"כ טרפה פסולה בה, וא"כ מוכח שלקוח כשר בחטאת. (וע"ש בתו').

אם שייך לכתחילה בטהרה

סוכה י"ג א' קסלקא דעתין מדקתני שיריו בשנים תחילתו נמי בשנים והאי דקתני שלשה למצוה, צ"ע מאי שייך למצוה באיזוב שהרי אינו בא למעשה מצוה אלא לטהרה ואם נטהר בשנים מאי שייך למצוה בשלשה, וכע"ז מבוואר בתו' נדה ס"ו שכי' דל"ש לומר גבי חציצה בית הסתרים לכתחילה לא תהא חציצה ובדיעבד אין מעכבת דבטהרה ל"ש לכתחילה ודיעבד, וצ"ע, שוב הראוני שעמד בזה בעונג יו"ט סי' קע"ו בהג"ה.

כהן חלל שלא נודע לענין פרה אדומה

בקדושין ס"ו ע"ב אי' וכן גרושה וכן חלוצה דעבודתו כשירה מנלן, אמר רב יהודה אמר שמואל דאמר קרא והיתה לו ולזרעו אחריו בין זרע כשר בין זרע פסול, אבוא דשמואל אמר מהכא ברך ד' חילו ופועל ידיו תרצה אפי' חולין שבו תרצה, ר' ינאי אמר מהא ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל כהן שלא היה בימיו אלא זה כשר ונתחלל.

בירושלמי תרומות פ"ח ה"א הביאו את המחלוקת אי ילפי' מקרא דפועל ידיו תרצה או דילפי' מהכהן אשר יהיה בימים ההם, ונפ"מ לענין מה שאינו עבודה ופי' המפרשים לענין מראות נגעים, דאי משום כהן אשר יהיה בימים ההם הרי חשוב כהן ומהני ואי משום ופועל ידיו תרצה אינו אלא לענין עבודות ולא לענין מראות נגעים.

ויל"ע בכהן שעשה פרה אדומה ונמצא חלל אם הפרה כשרה, והנה בזבחים י"ג ע"ב אי' א"ל שחיטה לאו עבודה היא, ולא והאמר ר' זירא אמר רב שחיטת פרה בזר פסולה כו', שאני פרה דקדשי בדק הבית היא, ולא כל דכן הוא קדשי בדק הבית הוא עבודה קדשי מזבח לאו עבודה היא, אמר רב שישא ברי' דרב אידי מידי דהוה אמראות נגעים, ומבוואר דמה שצריך כהן בפרה הוא דין בפנ"ע ולא משום עבודה אלא כמו מראות נגעים, ולפי"ז

לכאוי' תלי' בהנ"ל דאי ילפי' מהכהן אשר יהיה בימים ההם וכשר למראות נגעים ה"נ דפרה אדומה שעשה כשרה אבל אם ילפי' מקרא דפועל ידיו תרצה שאינו אלא הכשר על עבודות ולא על מראות נגעים א"כ ה"נ לענין פרה אדומה דאינו כשר, (זולת אי נימא דמ"מ חשיב פועל ידיו).

ובקדושין סו א' אי' שאמרו לינאי המלך, רב לך כתר מלכות, הנח כתר כהונה לזרעו של אהרן שהיו אומרים אמו נשבת במודיעים, ויבוקש הדבר ולא נמצא.

הנה ע"ש בריטב"א "דינאי זה הוא האומר בברכות שהוא יוחנן כהן גדול ששמש בכהונה גדולה ארבעים שנה ולבסוף נעשה צדוקי ומבני חשמונאי היה", וכ"ה בתוס' הרא"ש שם, וע' בברכות כ"ט א' והא תנן אל תאמין בעצמך עד יום מותך שהרי יוחנן כ"ג שמש בכהונה גדולה שמנים שנה ולבסוף נעשה צדוקי ואמר אביי הוא ינאי הוא יוחנן רבא אמר ינאי לחוד ויוחנן לחוד ע"ש.

והנה בגמ' בקדושין הנ"ל מבוואר שרצו לפסלו בחללות ואמנם למפרע אין עבודותיו פסולות משום כהן חלל שלא נודע. וע' דברי יחזקאל סי' כ"ב דאי ילפי' מופועל ידיו תרצה אינו הכשר על הגברא אלא על העבודה, וא"כ נמצא שהגברא לא היה כהן, ולענין פר של כ"ג ביו"כ דבעינן דוקא כ"ג לא מהני.

והנה בפרה פ"ג מ"ה תנן שיוחנן כ"ג עשה ב' פרות אדומות, (וע"ש בתפארת ישראל), והשתא למ"ד יוחנן הוא ינאי המלך אילו נמצא חלל הרי אין הפרה כשרה למ"ד דכהן חלל שלא נודע אינו אלא הכשר על עבודות ולא לענין מראות נגעים ונתבאר דה"ה דלא מהני מעשה פרה אדומה שלו.



צבא הלוי

פרט ועוללות מתורת רבנו צבי אליהו הלוי שמינברג שליט"א

מות אהרן

פ"כ כ"ט ברש"י כשראו משה ואלעזר יורדים ואהרן לא ירד אמרו היכן הוא אהרן אמר להם מת אמרו אפשר מי שעמד כנגד המלאך ועצר את המגיפה ישלוט בו מלאך המות מיד בקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מוטל במטה ראו והאמינו עכ"ל, והנה באמת מבואר בב"ב י"ז א' ששה לא שלט בהם מלאך המות אלא מתו בנשיקה וא' מהם אהרן.

והנה בתהילים קל"ה "שהכה גוים רבים והרג מלכים עצומים לסיחון מלך האמרי ולעוג מלך הבשן ולכל ממלכות כנען ונתן ארצם נחלה נחלה לישראל עמו", והנה גם כאן יש כפילות כנ"ל, ולד' הפר"ד צריך לפי ג"כ שהכה גוים רבים והרג מלכים עצומים ע"י סיחון ועוג, אך בפסוק זה נאמר גם לכל ממלכות כנען, והיכן מצינו עמון ומואב טהרו גם במלכי כנען.

סדר המינים

לא מקום זרע ותאנה וגפן ורמון [פ"כ פ"ה] הנה כאן נזכר תאנה לפני גפן, ואילו בדברים [פ"ח פ"ח] כתיב ארץ חטה ושערה וגפן ותאנה, וצ"ב.



ברמב"ם הל' פרה אדומה פ"ט ה"א כיצד מקדשין את המים באפר הפרה, נותן את המים שנתמלאו לשם מי חטאת בכלי ונותן אפר על פני המים כדי שיראה על פני המים, אף על פי שהיא חבית גדולה מלאה מים ומערב הכל, עכ"ל. האם יש יותר מצוה ליתן יותר אפר.

בתו' חולין קל"ז ב' ד"ה אלו, הביאו מירושלמי ריש פאה שהק' למה לא מנו בכלל אלו דברים שאין להם שיעור גם אפר פרה ועפר סוטה, ות"י "דלא חשיב במתני' אלא דברים דאי עביד טובא הוי מצוה אבל אין מחויב לעשות אלא כל שהוא".

מראות הצבאות – דה היומי

יומא ס"ז א' אי' איבעיא להו אותן אברים מה הן בהנאה רב ושמואל חד אמר מותרין וחד אמר אסורין מאן דאמר מותרין דכתיב במדבר ומאן דאמר אסורין דכתיב גזירה, ובקו' חי' מרן רי"ז הלוי ליומא דן למ"ד דאסורין אם ילפי' מהך קרא דנשאר עליו איסור קודש שהיה עליו קודם לכן, או דבאמת איסור קודש פקע ורק שנתחדש עליו איסור בפני' דילפי' לה מקרא דגזירה.

וי"ל נפ"מ אם יש בזה מעילה דאם נשאר איסור קודש יהיה מעילה ואם הוא איסור חדש אין בו מעילה, ועוד נפ"מ דהנה ב"נ מוזהר על הגזל ובמנ"ח מצוה י"ד ומצוה קכ"ז כ' דאם גזל מהקדש ג"כ חייב מיתה, ובישראל עובר ע"ז משום מעילה אבל לענן גוי עובר משום גזל ל"ש גזל הדיוט ל"ש גזל גבוה, וע"ש שביאר בזה את הגמ' בפסחים ג' ע"ב גבי ההוא ארמאה שהיה עולה לירושלים לאכול פסח ואחר שנתברר שהוא גוי קטלוהו, ויד לפי משום גזל גבוה, וע"ע במנ"ח מצוה תמ"ב דגוי שאוכל מע"ש למ"ד מע"ש ממון גבוה חייב מיתה כדן גזל, וכן בס' ישועות מלכו יו"ד סי' ט' כ' שבי"נ אסור בקדשים משום גזל גבוה. והשתא אם איברי שעיר המשתלח אסורים משום קדש י"ל שאסורים גם לב"נ,

בירושלמי פרק ו' ה"ג כל ימים שהיה שמעון הצדיק קיים לא היה מגיע למחצית ההר עד שנעשה איברין איברין משמת שמעון הצדיק היה בורח למדבר והסרקין אוכלין אותו, וע"ש בפני משה והסרקין הישמעאלים השוכנים באהלים במדבר, ולהנ"ל י"ל דדוקא ישמעאלים היו אוכלין אותו כמ"ד דאסור בהנאה אבל אינו איסור קודש וע"כ אין ב"נ מוזהר ע"ז, וע"ש בקרבן העדה והסרקין הגזלנים שהיו במדבר היו אוכלין אותו, ומשמע שהוא באיסור, ואי נימא שיש בו איסור קודש וחשיב גזל א"ש מש"כ שהגזלנים היו אוכלים אותו דחשיב גזילה.

אם היה רוצח בשגגה בחיי אהרן

ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל [פ"כ פכ"ט], הנה רוצח בשוגג גולה לעיר מקלט עד מות הכ"ג, ובמדבר ג"כ היו גולין למחנה לוי' כמבואר במכות סופ"ב, והשתא אילו היה רוצח בשוגג במדבר הרי במיתת אהרן היה שמח שע"כ יכול לשוב לביתו, וכי במשך חכמה שמוכח מזה שלא היה שם שום רוצח בשוגג מדכתיב ויבכו את אהרן כל בית ישראל.

והנה בזבחים ק"ב א' פליגי תנאי ד"א שמשה רבינו היה כה"ג כל מ' שנה ע"ש, ולפי' במיתת משה רבינו ג"כ חוזר הרוצח, והנה במכות י"א ב' נסתפקו בגמ' כשיש כמה כהנים גדולים כגון כ"ג ומשוח שעבר אם חוזר הרוצח במיתת א' מהם או במיתת כולם ולא איפשיט, והשתא אם חוזר במיתת כולם א"כ לא היה חוזר במיתת אהרן לבד כיון שהיה עדיין משה רבינו שהיה כ"ג, וא"כ אין הכרח שלא היה שם רוצח אלא שמ"מ לא היה שב לביתו משום שמשה רבינו היה עדיין חי, וגם לר' יהודה שם חוזר במיתת משוח מלחמה, והרי היה שם פנחס שהיה משוח מלחמה כמבואר בזבחים ק"ב א', מיהו הרמב"ם בהל' רוצח כ' שחוזר במיתת אחד מהם.

עמון ומואב טהרו בסיחון

חולין ס' ע"ב כי חשבון עיר סיחון מלך האמורי היא והוא נלחם במלך מואב וגו' (במדבר כ"א) מאי נפקא מינה, אמר הקב"ה לית סיחון ליפוק ממואב וליתו ישראל וליפוקו מסיחון, והיינו דאמר רב פפא עמון ומואב טהרו בסיחון.

ובתהילים קל"ו כתיב למכה מלכים גדולים כי לעולם חסדו ויהרוג מלכים אדירים כי לעולם חסדו לסיחון מלך האמורי כל"ח ולעוג מלך הבשן כל"ח ונתן ארצם לנחלה כל"ח נחלה לישראל עבדו כל"ח, ובפרשת דרכים דרוש ז' כ' שיש לדקדק מלכים אלו ואדירים אלו מאן נינהו, דאם הם סיחון ועוג שזכר אח"כ למה כפל זו, ורש"י פ"י דהכוונה על מלחמת ל"א מלכים שבא"י, וגם בזה צ"ע למה שינה הסדר ונתן הודאה על מלחמת ל"א מלכים ואח"כ על מלחמת סיחון ועוג, עוד יש לדקדק מה שכפל ונתן ארצם לנחלה כל"ח נחלה לישראל עבדו כל"ח, וכי בפר"ד דעמון ומואב טהרו בסיחון.

וכי שטהרו גם בעוג, וע"ש שגם חלק מאדום שהיה אסור לכבוש טהר ע"כ, וזה ביאור הפסוק למכה מלכים גדולים ויהרוג מלכים אדירים היינו עמון ומואב ואדום, וזהו שאמר לסיחון מלך האמורי ולעוג מלך הבשן, והיינו שהכה לצורך סיחון ועוג, ונתן ארצם לנחלה לסיחון ולעוג, וחזר ואמר שמה שנתן ארץ אדום ועמון ומואב לסיחון ולעוג, הוא כדי שתהיה נחלה לישראל עבדו לפי שעל ידיהם נטהרו והיו ישראל מותרים לרשת אותם, שאל"כ לא היו יכולים ישראל לרשת ארץ אדום ועמון ומואב. ולפי' נמצא דלא כמש"נ בפ"י הפסוק בנחמיה שבסיחון כפל ובעוג לא כפל, ולפי ד' הפר"ד היה לו לכפול גם בעוג.